

Віртуалізація інституціональної стійкості банків в Україні на прикладі банку АТ «УніверсалБанк» в парадигмі економіки знань

Кононенко Олег Вікторович, аспірант
ORCID ID 0000-0003-4058-6272

Фартушний Іван Дмитрович, к.ф.-м.н., доц.
ORCID ID: 0000-0003-1595-9495
КПІ ім. Ігоря Сікорського, Україна

Стійкість банків, як фінансового інституту, у зв'язку зі стрімким розвитком технологій, вимагає значної переосмислення та трансформації стратегій управління цією сферою. Це передбачає вдосконалення інструментарію дослідження та прогнозування взаємозв'язаних процесів. Акцент слід зробити на тому, що сучасна економіка будь-якої країни вимагає вирішення численних проблем, таких як залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, утримання вітчизняного капіталу в межах країни, збільшення рівня матеріального виробництва і досягнення стійкого економічного розвитку. Через це, забезпечення фінансової стійкості банківського сектора є ключовим елементом для досягнення цих цілей і набуває особливої актуальності у сучасних економічних умовах. Слід зазначити, що дослідження «фінансової стійкості» та спрощення процесу аналізу «стійкості банківської інституції» вимагає використання міжгалузевих підходів та вдосконалення існуючих методів і підходів. Зокрема, врахування капітальної, інформаційно-технологічної, організаційно-структурної, комерційної та функціональної стійкості є необхідними для повного розуміння динаміки цього явища.

З урахуванням наявним наукових доробок у цій сфері стає зрозуміло, що у банківській практиці це поняття часто асоціюється зі стабільністю, рівновагою та надійністю [1]. Це надає можливості виокремити особливості тлумачення цієї економічної категорії, які представлені різними авторами. Таким чином, стійкість є динамічним показником, який піддається впливу різних факторів, і банк, в свою чергу, є динамічною соціально-економічною системою, здатною до поступового розвитку та постійного відтворення. У своїй комерційній діяльності банк прагне досягти позитивної динаміки основних показників, таких як прибутковість, ліквідність, достатність капіталу, мінімізація ризиків, розширення спектру послуг та поліпшення обслуговування клієнтів. Використання дефініції «стабільний розвиток» для характеристики банку є доцільним, проте важливо розуміти його відмінність від «стабільності», яка передбачає сталість і відсутність тенденції до динамічного руху.

В загальному розумінні, стійкість банку представляє собою якісну характеристику, що визначає її розвиток, здатний реалізувати свою сутність та призначення в економіці [2]. Основою для стійкості слугує не лише стабільність, а й закони рівноваги, які можна розглядати з різних позицій. Отже, стійкість виступає як фундаментальна внутрішня характеристика, яка гарантує існування та стабільний розвиток банку в умовах ринкової економіки і конкурентного середовища, враховуючи вплив внутрішніх та зовнішніх факторів. Оцінку фінансової стійкості можна розглядати як аналітичну функцію управління, що базується на інформаційній системі банку та використовує аналітичні методи для виявлення та вимірювання впливу факторів на фінансову стійкість, обґрунтовуючи управлінські рішення [3].

Для аналізу стійкості комерційного банку аналітикам необхідна комплексна інформація зовнішнього та внутрішнього характеру. Зовнішня інформація, яку надають ЗМІ, є важливою для керівництва банку, оскільки вона вказує на тенденції в зовнішньому середовищі, де функціонує банк. Це можуть бути дані про банківський чи фінансовий ринок, а також основні політичні події. Внутрішня інформація, яка має бути взята з бухгалтерської звітності, досліджень, актів ревізій та інших джерел, характеризує внутрішній стан самого банку.

Поряд з цим, варто визначити, що нещодавно управлінням стійкістю комерційних банків використовувалися переважно кількісні методи аналізу, однак тепер все частіше застосовуються методи якісного аналізу, що дозволяють вивчати вплив інституційних

аспектів на стійкість банку. Особливу увагу слід звернути на метод якісного аналізу, такий як контент-аналіз, який дозволяє досліджувати іміджеві портрети банків, які формуються за допомогою ЗМІ, та розуміти їхню відповідність дійсності. У зв'язку з чим, наголосимо, що світова практика не визначила єдиної стандартизованої методології оцінки стійкості як окремого банку, так і банківської системи загалом. Крім того, звернімо увагу на той факт, що жодна з відомих нам систем не враховує вплив медіаполя (вплив інформаційних потоків у ЗМІ), в якому функціонують банки як інституції. На погляд авторів, на даному етапі слід вивчити можливості для банків самостійно аналізувати рівень своєї стійкості в повному обсязі.

Система внутрішнього контролю є моніторингом та оцінкою впливу на кожен конкретний аспект стійкості комерційного банку, який входить до його комплексної стійкості [4]. Серед них: капітальна стійкість, фінансова стійкість, інформаційно-технологічна стійкість, комерційна стійкість та функціональна стійкість. Вважаємо за доцільне називати цю комплексну стійкість «інституціональною стійкістю», оскільки вона відображає всі ключові аспекти банку як інституту, включаючи капітал, фінанси, інформаційну технологічність, організаційно-структурну модель, комерційні властивості та функціональність. Всі ці фактори формують враження та ставлення до банку з боку зацікавлених сторін, клієнтів і впливають на репутаційні характеристики банку.

Об'єктивним слід признати те, що методика внутрішнього контролю включає аналіз медіаполя в контексті «інформаційно-технологічної стійкості», що базується на контролі інформаційних потоків, які прямо пов'язані з загрозами стрімкого характеру. Неадекватна, несвоєчасна та неспланована інформація про інституційні вади, а також відсутність або низька якість коригування медіаполя за допомогою PR-департаментів та інших інструментів може призвести до серйозних негативних наслідків або, навпаки, виявитися суттєвими позитивними факторами для покращення як фінансових, так і інституціональних показників.

Також важливо відзначити, що завдяки інноваціям та використанню цифрових технологій були розроблені нові фінансові продукти та послуги, які ураховували методику внутрішнього контролю та сучасні інноваційні інформаційні технології, що зробило їх більш доступними та ефективними.

Література:

1. Коваленко, В. В. (2009). Методологія оцінки фінансової стійкості комерційного банку. In Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» (м. Суми, 12–13 листопада 2009 р.) (Ч. 2). Суми, 2009.
2. Ціхак, М. (2019). Прибутковість банку та фінансова стійкість. Міжнародний валютний фонд, 2–50.
3. Руза, К., де ла Куеста-Гонсалес, М., і Паредес-Газкес, Дж. (2019). Стійкість банківської системи: емпірична оцінка. Журнал економічних досліджень, 46 (6). <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JES-06-2018-0199/full/html> (переглянуто 6 вересня 2023 р.).
4. Михайлюк, Р. В. (2005). Концептуальні засади механізму управління фінансовою стійкістю комерційних банків. Світ фінансів, 3, 21–32.